Ч. 293 (12.949). Львів, четвер 31. грудня 1931. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Про Канаду й еміґрацію до неї.

З розмови з п. К. С. Проданом.

Нашу Редакцію відвідав п. К. С. Продан, репрезентант міністерства хліборобства й іміґрації Канади і голова Т-ва опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Канаді. Користаючи з тих відвідин, поставили ми нашому гостеві кілька питань, на які він дав нам дуже радо відповідь, яку нижче публікуємо.

— Який нині економічний стан в Канаді, а зокрема як переносять крізу тамошні українці? — поставили ми перше питання.

— Економічний стан Канади тепер тяжкий, як і інших держав нового і старого світа. Крізу переживає нині у нас і фармерство і робітничий стан — важко навіть сказати, хто з тих двох кляс терпить більше. Хлібороби відчувають крізу глибоко тому, що їх продукти впали сильно в ціні, а без грошей вони нічого не в силі купити. Ще гірше є тоді, коли вони мають довги (а хто нині не заловжений?) за господарські машини то-що. Щож до робітників, то вони терплять головно від безробіття, яке є тісно звязане з загальним станом держави.

Одначе в інтересі правди мушу зазначити, що канадійський уряд старається з усіх сил ту крізу злагіднити і її якось розвязати. Розписано внутрішню позичку, яка вже в короткому часі увінчалася великим успіхом. Приступлено до будови доріг, мостів і т. д., аби дати працю безробітним. В деяких провінціях проголошено навіть частинну мораторію, аби рятувати фармерство перед руїною, а в околиці, де був неврожай і де населенню загрожував голод, уряд висилає постійно допомогу в харчах. В цій акції беруть участь і ріжні філянтропійні установи, а між ними й українські, які висилають у ті сторони цілими ваґонами бараболю, ярину і т. п.

Щодо українців, то вони терплять, зрозуміла річ, таксамо, як і інші народности Канади. Але що українське населення привикло більше до біди, як прим. вроджені канадійці, або анґлійці, німці чи французи, то воно й лекше нинішню крізу переносить. Нині українці в Канаді прийшли до того переконання, що їм треба працювати для розвою краю, в котрім живуть і котрий став їх другою батьківщиною. Тому наші люди беруть тепер завсіди активну участь у ріжних виборах і взагалі у всяких ділянках канадійського життя, не забуваючи очевидно про те, що вони українці, а навпаки: підчеркуючи постійно, що вони українського роду й походження.

— Нас цікавить зі зрозумілих причин сильно еміґраційна справа. Чи не подалиб Ви нам інформацій про те, що є тепер з еміґрацією до Канади?

— Прошу дуже. Як Вам певно відомо, еміґрація до Канади тепер припинена. Причина того кроку урядових кол ясна: адже нові еміґранти не малиб у нас нині що робити. Уряд не допускає тепер чужинців, одначе й не депортує їх (як це діється прим. у Злуч. Державах), хіба тільки тоді, коли вони нарушать канадійські закони. Але Канада, велика й багата держава, потребуватиме ще багато населення, тому можна рахувати напевно на те, що еміґрація до нас буде отворена, очевидно тоді, як зміняться на краще відносини. Адже в Канаді, яка простором є мало що менша від Европи, а всього населення має кругло 10 міліонів, є занятих ледви 2/5 відповідної до управи землі, а з того оброблена є ледви половина. Вже з того одного можете бачити, які кольонізаційні можливости має перед собою Канада.

— А як виглядають українці як кольонізаційний елемент?

— На це відповім Вам коротко, що українці — це один з кращих матеріялів на кольоністів і через те наші люди є загально бажаним елементом у Канаді. Зрештою „Діло“ подавало нераз дуже прихильні оцінки українського населення в Канаді як кольонізаційного елементу, що їх подавали офіціяльні і півофіціяльні круги, в останньому часі представники такої могутньої установи, як „Національна Залізниця“.

— А які завдання має Т-во опіки над українськими еміґрантами, в якому Ви головуєте?

— Т-во опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Канаді має широкі завдання, намічені у свому статуті. Тепер це товариство обмежується до подавання еміґрантам і всім заінтересованим потрібних інформацій. Крім того видає що-року Календар-Альманах, себто порадник для еміґрантів, принятий дуже прихильно якнайширшими кругами українського громадянства.

Подякою нашому Гостеві за ті цінні уваги й інформації закінчили ми нашу розмову.

Болячки української преси.

Поміщуємо цю статтю з уваги на деякі цікаві й правильні помічення, зазначуючи, що охоче дамо місце й іншим поглядам на цю надзвичайно актуальну тему. — Ред.

Неслушно булоб міряти станом української преси рівень української культури. Наша преса, особливо політична, чи не найбільш занедбана ділянка нашого культурного та соціяльно-політичного життя. Зріст національної свідомости та поступ на теренах господарського та громадського життя продовж останнього десятиліття не вплинув помітно на чисельний та ще більше на квалітативний розвиток української преси. До тогож треба зазначити, що періодичні видання загально-культурного напрямку мають у нас більший попит та розповсюдження ніж стисло політична преса. Зясувати занепад нашої преси тим, що ми нація недержавна, яка тим самим не може провадити власної політики, булоб хибно. Чехи у старій Австрії, а поляки в царській Росії мали де-де краще розвинену пресу. Цей-же приклад доводить, що й цензурні умовини та брак державної підтримки не в силі затримати нормального розвитку преси.

Відкритим лишається питання, оскільки кріза української політики та політичні розчарування, що скермували головні зусилля українського народу на інші терени органічної національної боротьби, не вплинули відємно на розвиток української преси. Але тут треба зважити на те, що питома вага українських партій в державі та чисельність українських виборців не стоїть в ніякому відношенні до смішно малого числа українських політичних часописів та числа їх передплатників. Цієї диспропорції не можна зясувати лише тим, що головна маса нашого народу селяни, які читають менше ніж міське населення; українських часописів не вистарчилоб при нормальних відносинах навіть для самої української інтеліґенції. Не можна виправдувати лихий стан нашої преси й убогістю нашого населення, бо пересічний маєтковий стан польського населення не настільки вищий, наскільки кращий стан польської преси. До того треба сказати, що і в ін. державах небагато щоденників дає чистий зиск, більшість з них працює з постійним дефіцитом, а покривають його ті політичні чи господарські групи, для яких орган преси є засобом. Вони стараються надолужити цю втрату на догіднім для них терені.

В змаганні усталити діягнозу кволости української преси не можна поминути припущення, що загал українського громадянства не розуміє ваги щоденного друкованого слова. Коли занедбання української преси раніше вже завдало багато шкоди українській справі, то тепер, коли ця справа набуває інтернаціонального значіння, занедбувати національну пресу булоб злочином.

Цілком хибно булоб думати, що поза межами краю українських часописів не читають; траплялися вже переклади цілих статтей й багатьох заміток — переважно з „Діла“ — в европейських та радянських часописах. Як наші приятелі, так і наші вороги уважно роблять ужиток з нашої преси. Це треба добре памятати нашим журналістам, які гадають, що можна писати інакше для внутрішнього й інакше для зовнішнього вжитку тому, що чужинці по українськи не читають.

Ніяка партійна організація й ніяка словесна пропаганда не може пройняти національні маси тих грунтовно, як це може зробити добре зорганізована преса. Доки у нас вважають пресу мало не люксусом, на який вільно витрачати лише те, що лишається від полагодження інших „пильніших“ національних справ, доти ледви чи можна думати про поважніші національно-політичні осяги. Преса повинна бути не завершенням, а початком кожної ширшої акції.

У нас нема грошей, щоби поставити добру пресу тому, що значіння її не розуміють так, як хочби значіння „Рідної Школи“, „Просвіти“ та інших культурних і господарських організацій, тому, що на пресу не мобілізує громадянство національні засоби в краю та на еміґрації, як на інші національні акції. Не можна це виправдать й тим, що органи преси належать не нації, а партіям, бо саме у нас одна партія все так переважала інші партії, що з повним правом може вважати себе заступницею нації.

Без рішучої мобілізації національних засобів на пресу, пресі ніколи не пощастить вирватися з того зачарованого кола злиднів і немочі, в якім вона обертається цілий час свого існування. Наша преса — кажуть — „дорога“ тому, що має малий наклад, але має мале розповсюдження тому, що „дорога“. Нашу пресу читає мало навіть наша власна інтеліґенція, бо чужинецькі газети більші, але збільшити обему українського щоденника не можна без допливу передплатників. І такі заворожені кола скрізь у нас.

Безпартійність часопису вважають у нас чомусь доброю прикметою та передумовою значного розповсюдження, коли тимчасом у інших саме виразно зазначений політичний напрямок є міцним грунтом розвитку видання, приналежність до організації тягне часом за собою обовязок передплачувати свій часопис, членська вкладка містить у собі часто й передплату за партійний орган.

Добра організація української преси моглаб у дечім вирівняти брак матеріяльних засобів. Спільними зусиллями української преси в краю та на чужині можна було утворити в однім з европейських центрів власне пресове, а навіть телеграфічне бюро, без якого українська преса вся буде здана на ласку чужинецьких джерел, що подають відомости в чужім, а часом і ворожім нам освітленні та з яких треба тексти перекладати на українську мову.

Лише спільними засобами зможе вдержувати українська преса й постійних фахових кореспондентів, зможе посилати їх до того чи іншого осередку політичних подій, мати відомости, які потрібує, не буде примушена виповнювати шпальти випадковими дописами принагідних дописувачів або власних кореспондентів обмежувати до мінімум.

Нерозуміння ваги журналістичної праці в нашого громадянства є одна з головних причин низького рівня нашої преси. Ще недавно була розповсюджена думка, що журналістом може бути кожний „письменний“, бо українці нація „письменників“ так, як німці нація фільософів; недавно ще вважали журналістику більше розвагою ніж фахом, у кращім випадку вважали співробітництво в часописах громадським обовязком; є ще й тепер такі поважні громадяни, які гадають, що дописувачеві вистачи

втіха бачити плід свого духа надрукованим, що журналіста годувати цілком непотрібно, бо він сотворіння розумне й сам собі знайде поживу. Здебільша так воно й буває, що український журналіст находить собі головну підставу свого істнування в якімсь іншім фаху, а за своє писання часом одержує якусь дрібницю, а часом і не дістає нічого й пише з потреби „розумового спорту". Скількість робітників пера, що мусять цілий свій час сидіти в редакції така незначна, вони так перевантажені виправлюванням нефахових дописів та іншою технічною редакційною роботою, що мають змогу самі писати не багато більше, ніж принагідні кореспонденти.

Розмірно краще поставлені ще в нашій пресі справи краєвого життя. Десятки років боротьби на полі краєвої політики та господарства виробили тут поважних фаховців, що мають потрібний досвід і можуть у поважну хвилю висловити в пресі авторитетну думку та дати нашій пресі відповідний загальний напрямок в краєвих справах. А всеж, політичні діячі замало забирають слово на сторінках преси.

Без порівнання гірше стоїть справа в частині закордонній. Тут пишуть переважно принагідні кореспонденти, відірвані від рідного національного ґрунту; стоять вони під ріжними чужинецькими соціяльно-політичними впливами, які не все дається погодити з всеукраїнськими інтересами. Супроти цих кореспондентів редакціям доводиться триматися німецької засади — дарованому коневі в зуби не дивитися — і полишати їм вільну руку у виборі тем та їх освітленню. Тому в цих дописах буває перемішаний демократизм і фашизм, ревізіонізм і паневропеїзм і т. д., так, що викристалізувати з неї провідну ідею української міжнародньої політики дуже важко. Жадати-ж від закордонних дописувачів одностайного, скоординованого напрямку можна лише тоді, коли дати їм змогу спеціялізуватися в журналістичнім фаху та порозумітися щодо основних засад національної політики.

Не зайво згадати, що деякі українські студенти за кордоном, очевидячки в надії на близьке поліпшення наших пресових відносин, вибрали журналістику своїм головним фахом. Коли реформа нашої преси не буде переведена в найближчім часі, цих кандидатів „журналістичної карієри" чекає дуже сумна будуччина, бо знайти працю в чужій пресі майже неможливе, а у власній — виключене.

Справа закордонних кореспондентів тим більш поважна, що значна частина їх дописує як до краєвої так і до американської преси; отже вони можуть бути чинником звязковим, що витворює в українськім громадянстві по той і цей бік океану спільну програму і спільну тактику в одностайній національній акції.

М. Данько.

Із тайн польської дипльоматії.

„Спільний фронт" і приязнь одночасно з Югославією і Італією. — Мін. Марінкович у Варшаві, а польські леґіоністи у Трієсті і Римі.

Підчас „заактивізованого" польського дипльоматичного сезону в кількох останніх тижнях зайшли такі випадки, яких таємне значіння високо перевищає закарлючки передвоєнної „тайної дипльоматії". Після останнього експозе мін. Залеського на закордонній комісії сенату цим іменем так і охрестила вся польська опозиційна преса методи закордонної політики Польщі: міністр Залеський, вичисливши в азбучному порядку мало не всі держави ґльобу та запевнивши кожну з них зокрема і всі разом про свою глибоку приязнь, не згадав нпр. ані одним змістовим реченням про причини, хід і вислід своєї поїздки до Льондону та взагалі не подав до відома абсолютно нічогісінько цікавого з ділянки свого ресорту. І чимало речей надалі остає для світа й самої таки польської опінії нерозгаданою загадкою.

Ось нпр. читаємо, що з Італії повернув полк. Беліна-Пражмовський, б. наказний президент м. Кракова; він їздив на південь на чолі гуртка б. польських леґіоністів, здебільша пос. ББ (Войцеховський, Похмарський і ін.) та м. ін. був принятий Мусолінім, який вислухав компліментів делеґації і — очевидно — не остав довжним та й від себе дарував жменю комплїментів. Формальною притокою цієї подорожі й авдієнції було, здається, високе військове відзначення, яким марш. Пілсудський вшанував Муссолінія.

Була ця делеґація леґіоністів м. і. теж у Трієсті. Приймав її там урочисто бурмістр сенатор Пітакко та фашистівські цивільні й військові власти. Потім возили гостей по краю, заселенім — як відомо — словінцями. І тут саме починається досить незрозуміла історія. Бо цілому світові чейже відомо, що на терені колишньої австрійської Істрії, на прикордонній югославянсько-італійській полосі, йде гостра боротьба поміж славянськими мешканцями й італійською урядовою національною політикою. Очевидна річ, що у закордонній політиці ніхто не кермується сентиментами, а тим більше расовими симпатіями чи антипатіями, але виключно власними інтересами і тому й подорож польських леґіоністів до Італії та їх побут у Трієсті разом з тоастами на їх честь, які підносили фашистівські діячі, що їх — делікатно кажучи — словінці не дуже люблять, в усьому цьому не булоб нічого дивного. Але ба: ця-ж подорож і ті банкети відбулися безпосередньо після візити у Варшаві і Кракові югославянського міністра Марінковича, міністра тої держави, яка вправді сама має гострі внутрішні національні спори, але назовні, у взаєминах з Італією, вічно гороїжиться за італійських словінців. Моглоб це бути „внутрішньою" справою Італії та Югославії, але щож: Югославія належить чей-же до орбіти французьких впливів (разом з Польщею) та стоїть на становищі ненарушности мирових договорів (проти Болгарії й Угорщини), а Італія щораз яскравіше виявляє своє протифранцуське й противерсайське обличчя. Якже-ж тут можна втримати „найсердечнішу приязнь" з обома тими державами?! Тимчасом ПАТ оголошував офіціяльний комунікат з приводу побуту мін. Марінковича, що поміж Польщею і Югославією встановлено „спільний фронт у справах меншин, роззброєння і ненарушности мирових договорів"", а з нагоди поїздки леґіоністів до Італії польська преса розписувалася про „традиційну" приязнь поляків з італійцями.

На практиці, як звичайно в таких випадках, вийшло таке, що в Югославії гляділи на трієстенський банкет, як на протиюгославянську демонстрацію, а в Італії слідкували цікаво і здивовано за тріюмфальною подорожею п. Марінковича по Польщі. Разом укупі це зветься „тайною дипльоматією".

Бємо на трівогу!

Кривчиці під Львовом пропащі?

Під цим заголовком помістила „Нова Зоря" з 27. ц. м. інформацію від віродостойної особи, в якій читаємо отсе: „До недавна гр.-кат. й українське село Кривчиці під самим Львовом з браку духовної праці священика перейшло майже в цілости на латинство. При нашій церкві остало там кільканацять душ, а до церкви (Богослуження відбувається раз на 3 тижні) ходять 3—4 душі. Всі інші б. українці і б. гр.-католики (тай решта ще теперішніх) ходять масово до костела св. Антонія, де мають всяку духовну опіку, правильні Богослуження (по два кожної неділі), сповіди і добрі проповіди. Не дивно, що нарід, жадний слова Божого й духовної опіки, йде туди, де може це знайти. Кривчиці належать до Знесіння, де парохом є о. Білинкевич, чоловік старий і вже немічний, „старого начала", а за сотрудника не старається. Так ліквідується на очах наш стан посідання під самим Львовом".

До цієї замітки додамо ще, що до кривчицької церкви зайшов раз у неділю член нашої Редакції і застав там дійсно ледви кілька осіб. Церква ця є під омофором св. Іллі, вона стара, мурована, дуже оригінальна (наче мала башта) і прегарно положена. Кривчиці віддавна підпадали впливам польщини, бо з нашої сторони ніхто туди не заглядав, а поляки постаралися про „матечки", захоронку, свою богослужебну

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. ГРУДНЯ 1931.

Є. ОНАЦЬКИЙ. 4)

Одна ніч у Неаполі.

(Докінчення.)

Про американську пресу. — Про Гувера. — Конференція роззброєнь.

На моє купе, з якого тим часом вийшли італійці, члени делеґації, щоби звільнити нам місце, прийшла третя й остання черга. Ми були в складі двох швайцарців (між ними Ґодель — голова асоціяції і Воше, заст. голови — він-же кореспондент французького „Ле Пті Парізієн"), один француз, два німці, один американець (директор „Юнайтед Пресс"), і я, представник української преси.

— Маєте перед собою, пане міністре, — привитав Ґранді старенький німець, — старих журналістів, почасти найстарших членів нашої Ассоціяції...

— Отже тим небезпечніших, — відповів зі сміхом п. Ґранді.

— Яке враження на вас, екселенціє, зробила американська преса? Це нас цікавить хоча би з професіонального боку.

— Відповідаю дуже охоче і дуже щиро і зовсім не тому, що коло мене сидить тут п. Морґан, представник американської преси, але тому, що дійсно маю таке враження, що американські журналісти є найчесніші, найкоректніші журналісти, яких я коли зустрічав. Це вас може здивувати. Я сам — до моїх відвідин Америки — так не думав, але тепер — це моє переконання. І я сам зараз зясую чому. Европейська преса занадто розполітикована, занадто еґоїстична в своїх партійних чи групових інтересах. Вона рада використати кожний момент, кожне невдатне слово, — вона навіть не відмовляється сфабрикувати те невдатне слово, якщо це може послужити її партійним цілям, я, панове, прошу вас не ображатися, говорю до вас, як журналіст до колеґ, журналістів, тимчасом американська преса звертає увагу перш за все на точність своїх інформацій. Як знаєте, мені довелося відбути в Америці силу конференцій, виголосити силу промов — в ріжних обставинах, в ріжному оточенні і можу вам щиро сказати, що ні разу я не мав нагоди ствердити якогонебудь намагання калічити мою думку. Більше того! Раз виступив я з промовою і потім відповідав на цілу низку питань на бенкеті 150 журналістів, видавців часописів тощо, людей ріжних поглядів, зацікавлених загалом в усякій сензації, людей, що серед них було чимало противників фашизму, які перед тим поборювали його в своїх орґанах преси... Отже, відповідаючи на деякі запити, я мусів іноді звертатися з попередженням, що моя відповідь є лише для них, але не для друку. І щож ви думаєте, ні один з тих журналістів не опублікував ані слова з того, що я просив їх не публікувати. Ви думаєте, що подібна коректність можлива тепер в Европі?

Ми мовчали, але кожний в душі, мабуть, подумав: ні, неможлива.

— А яке враження зробив на вас президент Гувер?

— Чудове. Людина, без сумніву, з широкими поглядами, що живо цікавиться всіми світовими явищами. Цікава, дуже цікава людина.

— А сенатор Бораг? Яке враження?

— Гарне. Він представляє ту Америку, яку у нас в Европі ще замало знають. У нас знають Ню-Йорк, Шікаґо, почасти Вашінґтон, а позатим мало хто в чому розуміється. Так і в сенаторі Бораг. Не можна сказати, щоби за ним стояла вся Америка, але за ним стоїть велика частина Америки, і це, без сумніву, цікава людина.

— Яке враження зробила на вас італійська кольонія в Америці?

— Мушу перше за все сказати, що в Америці нема кольонії. Є лише американці італійського походження, або італійці американського горожанства. Ось також цікаве явище, в Европі неможливе, явище подвійного підданства. В Европі ми стежимо за тим, щоби італійці не приймали чужого підданства, бо тоді вони пропащі для батьківщини. В Европі, хто перейняв чуже підданство, зрадник своєї батьківщини, бо в Европі кожна країна, кожна держава визнає лише одну національну приналежність і вимагає від нових підданих цілковитого зірвання з попередньою батьківщиною. В Америці інакше. В Америці плекають національні традиції еміґрантів, сприяють любови до свого рідного, бо гадають, що той, хто чесно служить своїй батьківщині, служитиме чесно й новій. В Америці можливе поєднання подвійної національности, і тому і ми кажемо нашим італійцям в Америці: будьте в Америці добрими американськими громадянами, а вже тим самим служите своїй Італії, підносите її престіж та славу, але тому наслідуйте також американські моральні приписи і не забувайте ніколи вашого походження, памятайте, що ви італійці.

— Які ваші враження щодо можливостей конференції роззброєння?

— Добрі. Мушу сказати, що коли я їхав до Америки, я вже мав оптимістичне наставлення, а після Америки мій оптимістичний настрій ще збільшився. Я зараз вам зясую чому. Проблема роззброєння річ така велика, що колиб їй не пощастило, то вона могла би потягнути за собою так само великі річи, а цього ніхто не хоче. І це

каплицю і т. д., а в останніх роках збудували й величавий костел (ще не зовсім викінчений). По шематизму з 1930 р. є ще в Кривчицях 134 греко-католиків; скільки їх є нині в дійсности, не знаємо. Вкінці замітимо ще, що греко-кат. парохія у Знесінні, для якої церква у Кривчицях є дочерною, вивінована головно полем, що належить до Кривчиць.

Чому наша шляхта в Бережниці Шляхотській перейшла на римо-католицьке?

Як подавали ми вже давніше, в Калущині в селі Бережниці Шляхотській перейшла поважна кількість греко-католиків, з т. зв. шляхти, на римо-католицьке. Притокою до цього кроку була затяжна боротьба між вірними, що поділилися на два воюючі табори: „шляхту" і „хлопів". Цей поділ зазначився м. ін. і в церкві, де обі сорони стояли по противних сторонах церкви. В один час вийшла навіть згіршаюча буча таки в самій церкві. Інцидент цей покінчився виходом шляхти з церкви та переходом на римо-католицький обряд.

Оголошення, оповістки, місцеві як і з провінції оголошуватимемо тільки за попередньою присилкою належитости. Незаплачені заздалегідь оголошення не будуть поміщені.

У страха великі очі.

ПАРИЖ. 29. XII. ПАТ. Велике враження викликала тут вістка про німецькі збросння. Фінансовий співробітник одної поважної паризької фірми вернуся на днях з Голяндії, куди їздив у торговельних справах. В часі побуту в Голяндії удалося йому зібрати дуже цікаві відомости про рух у фабриках военних матеріялів Швеції, Данії й Голяндії. Ті фабрики, мовляв, істнують майже виключно завдяки замовленням німецького уряду. Голяндські, шведські і данські фабрики виробляють у великій скількости гармати, муніцію та ріжні додаткові части зброї, які висилають негайно до Німеччини. За ці товари Німеччина платить правильно без найменшого опізнення.

Ґанді готов на кулі.

БОМБАЙ. 29. XII. ПАТ. Після свого повороту Ґанді заявив дальше, що якщо розвиток подій прийде до того, що треба буде здобутися на енергійне рішення, не думає, щоби вдалося йому зберігти ту саму резерву, як передтим. В останньому конфлікті, ствердив Ґанді, ми мусіли опиратися палкам, в майбутньому конфлікті прийдеться опертись кулям.

перша причина. Друга причина, що ми мусимо завжди оптимістично дивитися на річ, яку починаємо, бо інакше не варто її починати. А починаємо, отже віримо, що вона мусить удатися. Пригадую, що коли я хотів виступити зі своїм проєктом річного припинення збровнь, справа видавалася майже безнадійною. Я сам, мушу сказати, довго вагався, бо, розуміється, кожному всеж неприємно йти на невдачу, але з другого боку справа видавалася такою важливою, і користь від неї для цілого світу така велика.

— Але тут, — підніс я, — є проблема більшовицької Росії...

— Ах, ви підносите зараз проблему.

— Ексцеленціє — перервав командор Рокко, — за десять хвилин ми вже в Римі.

— Ха-ха-ха!

Ґранді кинувся на спинку крісла і почав від щирого серця сміятися.

— Командор Рокко, — сказав він крізь сміх, — боїться, щоб я не сказав чого зайвого... Ха-ха-ха!..

Загальний наш дружній сміх...

— Отже, — сказав п. Ґранді підводячись, — ви підносите це питання, але є добра низка таких питань і не час нам тепер їх підносити, та, при добрій волі, вірте мені, все поладнається...

Міністр почав прощатися.

— Не забудьте, дорогий Ґодель, — сказав до нашого президента, — в скорому часі буду у вас, в клюбі...

— Може на обіді?..

— Це було би найкраще... Але попереджаю — лише для дружніх розмов, а не для офіційних деклярацій...

Ще кілька хвилин і через вікна я побачив чорних циліндрів...

Так, це, без сумніву, Рим.

З конскрипційних практик.

(Звідомлення з місць.)

БОБРЕЧЧИНА.

В бобрецькому повіті, не зважаючи на запевнення влади, що перепис населення буде переведений вірно, точно і справедливо, полишив він багато до бажання. В першу чергу конскрипційними комісарями повітове староство поназначувало майже виключно людей польської народности, рекрутуючи їх переважно з польського учительства, обшарників, чи пак їх офіціялістів-службовиків, польських емеритів-поліцаїв, польських писарів і приватних службовиків; а тільки дрібну кількість заіменовано конскр. комісарями українців (декого з учительства або громадських писарів) і кількох українців заступниками конскрипційних комісарів, нібито для резерви, але й тим останнім попризначувано такі громади чи райони, де вже наперед було нотерійним, що ніякі „потягнення" при конскрипції місця мати не можуть з приводу великої свідомости населення, або призначувано і викроювано так райони, щоби в них переважало польське населення. Поставлення справи в той спосіб заздалегідь говорило цілком проречисто, що про правдивий образ думати не прийдеться і висліди перепису будуть дуже далекі від точности, вірности і правдивости.

Двомовних аркушів (формуляр А) не доставлено населенню в належній кількости, бо не більше як 30—60 примірників роздано по всіх громадах, себто на заспокоєння запотребувань не більше до 25—30 відсотків. На практиці кожний конскрипційний комісар на домагання двомовного друку відповідав негативно, заявляючи, що такого не має, або що по українськи не знає, а навіть були такі, що просто заявляли, що того по українськи їм робити не вільно; а наконець старались переконувати, що то прецінь все одно і зрештою не грає великої ролі двомовний аркуш, а важне тільки буде, як виповнена буде 10. й 11. рубрика перепису аркуша. Одначе населення не давалося. Як тільки люди довідались, хто є конскрипційним комісарем місцевим чи районовим, вже заздалегідь висилали делеґатів, щоби конскрипційна влада приготовила відповідну кількість двомовних друків, бо не хочуть потім стрінутись з замітом, що влада булаб безпеперечно такі друки доставила, якби українці завчасу були звернулись до неї в справі приготування того роду двомовних друків. Тож висилали чи то делеґатів, чи писемні прохання, а адміністраційна влада робила запевнення, що відповідну кількість двомовних аркушів громадам доставлено і нічого боятися, що їх забракне. Також запевнювано наших делеґатів, що згідно з розпорядком мін-ства внутрішніх справ переписними комісарями заіменовані такі люди, які володіють і українською мовою.

Також старались успокоюючо впливати в тім напрямі і деякі районові комісарі, хоч, що правда, не всі, бо п. К. Кшижановський, директор дібр княгині Любомірської з Піддністрян, заявив місцевим делеґатам таке: „Вашим обовйонзкем ест жондаць, а я не мушен тего зробіць". Коли ця відповідь рознеслася по околиці, то громада **Чартория** вже в день перепису, себто 9. грудня, вислала делеґацію, на чолі якої став поважний господар Микита Химук, який на основі закону з дня 31. липня 1924 р., як і розпорядку ради міністрів домагався двомовних друків для громади. Одначе того прохання конскрипційний референт, заступник старости Білінський, не вислухав, бо заявив, що не буде в силі витрясти з рукава двомовних друків, а вкінці словами „марш, марш" попросту випросив делеґатів за двері. Мимоволі слід згадати, що делеґація запримітила, що в бюрах референта староства ще і в тому дні двомовні друки лежали стосами.

На письменну жалобу села **Вербиці** зїхав той-же сам заступник старости Білінський та переконував наших громадян, що не в силі вдоволити домагань українців, бо відповідної скількости двомовних друків не має. Зрештою — сказав — можна писати і по хінськи, а як хто не приступить до конскрипції, без огляду на те, чи йому конскрипційний двомовний аркуш доставлено, чи ні, той буде караний. І дійсно на другий день вештались по селі постерункові і списували протоколи, грозячи, що люди будуть мати розправу у Львові.

Їздили також інші урядовці староства разом з кінними постерунковими по селах та з нагоди конскрипції переводили провірки санітарного положення обійстя, провірювали огневі приряди, карали людей доразними карними наказами, нібито за непорядки, викрикували: „ми вам покажеми Українен" і в цей спосіб теророризували до підписування якихнебудь переписних друків і складання зізнань. Мало це місце в **Ятвягах**, в **Лучанах, Голдовичах, Молодиньчу, Вербиці, Острові Чорнім, Чарторії**, в **Піддністрянах** і т. д.

Та на всякий випадок так перевести конскрипцію тяжко було в одному дні і вона в нашому повіті переводилась аж 4 дні. З ріжних громад посипались на зловживання конскрипційних комісарів жалоби до староства. У великій кількости зробили їх села: **Городище Королівське, Дуліби, Оттиневичі, Грусятичі, Городище Цетнарське, Лучани, Голдовичі, Острів Чорний, Чартория, Букавина, Молодиньче** і т. д.

Зловживання були переважно такі: кожний комісар відмовляв двомовного аркуша, а як на рішуче домагання такі й давав, то відмовлявся виповняти їх по українськи, заявляючи, що не знає української мови. Робили це м. ін.: учителька Кралювна з Вербиці, учит. Апостолувна з Ятвяг, учителька в Дулібах, учителі Кербері з Острова Чорного, учителі Дзялюки з Журави і т. д. і т. д.

Слід зазначити, що польське учительство при конскрипції випало зовсім з рівноваги і при переписі виявило таку велику дозу шовінізму, що просто з жахом треба глядіти, що виховання нашої молоді спочиває в руках того покрою людей, які замість науки впоюють в українські діти одну тільки ненависть. Доказом цього послужити може ціла низка зловживань, з яких найяркіші мали місце в селі **Чартория** з громадянином Василем Завадюком. Коли конскрипційний комісар відмовився списувати зізнання на двомовнім аркуші, то до громади Чартория спроваджено директора школи з Журави п. Павла Дзялюка, який у вище згаданій місцевости мав вдоволити бажання українського громадянства. Він отже запевнив п. Завадюка, ввійшовши до його кімнати, що списувати буде з ним конскрипцію в рідній мові і на двомовнім аркуші. Одначе в тракті давання інформацій заглянув Завадюк Василь до конскрипційного аркуша і побачив, що його виповнюється виключно в польській мові. Проти цього він незвичайно чемно запротестував, заявляючи, що приневолений буде відмовити зізнань. На те розсівач польської культури в нашому селі почав до спокійного громадянина в присутности більше людей, і до тогож дітей, що є саме в шкільному віці, викрикувати: „Ти дурню, ти свине, мені твоя Україна в..., з тебе українець, як з мові... трюмпетер, як не даш зізнань до конскрипції, то прийде комендант, забере тебе до Бібрки і там дістанеш 14 днів паки". — Свідками повищої події були: Анастазія Мандрик, дочка Гасі, Марія Завадюк і делеґат громадської зверхности Василь Бовза, всі рільники з Чарториї. Очевидно, що з приводу такого „культурного" поведення заявив господар Василь Завадюк, що дальших зізнань складати не буде, аж доки не явиться культурніший чоловік. А на поведення п. директора зробить жалобу до відповідної влади і до шкільних надзірних органів п. Дзялюка.

Такі наразі інформації надійшли про конскрипцію з повіту до Ходорова. Канцелярію д-ра К. Трояна попросту облягають люди, які оповідають просто неймовірні речі про зловживання конскрипційних комісарів. Села масово роблять зажалення до повітового староства. Також думають витягати якнайдальші консеквенції дотично учителів польської народности, які виявили просто звірський шовінізм при переводженні конскрипції.

Збираємо дальші матеріяли для вжитку преси й Української Парляментарної Репрезентації. Одначе зазначити треба, що населення назагал держалося гідно. Не давалося ніякими погрозами стероризувати і поставилось до конскрипційного акту незвичайно поважно, так, що назагал в Бобреччині не прийдеться соромитись, що українці не сповнили належно свого національного обовязку.

Слід іще ствердити, що подібно, як при виборах в 1930 році з приводу пацифікації населення голосувало громадно на 11-ку, так само, згідно з закликом партійного комітету йти одною лавою до перепису, йшло воно й тепер і вже сьогодні треба сконстатувати, що конскрипція усунула з наших сіл термін „русин" і „руська" мова, а поголовно ввела терміни: українська батьківська мова й українець. Це покищо позитивний вислід цьогорічної конскрипції.

ХТО НЕ ПЛАТИТЬ ЗА ЧАСОПИС, ПІДРИВАЄ РІДНУ ПРЕСУ.

Заломання одного монополю.

Офіціяльне спростування на підставі § 19.

Отримуємо слідуючого листа:

До Пана Відповідального Редактора часопису „Діло“
у Львові, Ринок 10.

На основі арт. 19. пресового закону з дн. 17. грудня 1862 р. прохаємо Пана Редактора помістити слідуюче спростування статті п. н. „Заломання одного монополю“, поміщеної в „Ділі“ з дн. 16. ц. м.

1) Неправдою є, що „Повшехни Заклад Убезпеченъ Взаємних“ не виплачує відшкодувань за пожежі, зате правдою є, що в часі від 1. січня до 1. грудня ц. р. ПЗУВ виплатив відшкодувань за згорілі будівлі в сумі 38 міліонів золотих (в тім 9 міліонів зол. за шкоди, що сталися в 1930 р.). Сума зліквідованих, а не виплачених до 1. грудня ц. р. шкід, виносила 16 міліонів зол.

2) Неправдою є, що Заклад не має фондів на виконання своїх зобовязань, зате правдою є, що Заклад, незалежно від суми майже 60 міліонів, належних від обезпечених складок, яка буде без сумніву стягнена, має запасові льокати у вартісних відсоткових паперах і нерухомостях у висоті з горою 26 міліонів золотих; може бути тому мова тільки про хвилеві трудноші, спричинені браком плинної готівки, якої доплив зменшився внаслідок крізи, а передусім внаслідок застосування далекосяглих пільг для людности та розложення платности складок на дві піврічні рати.

3) Неправдою є, що задовження Закладу в Банку Польськім виносить 8 міліонів золотих, зате правдою є, що Заклад, щоби не продавати вартісних відсоткових паперів, затягнув у Банку Польськім позичку в сумі 3 і пів міліонів золотих, отже подана в статті сума 8 міліонів золотих відноситься до висоти акредитиви, признаної Закладові Банком Польським, яку проте ПЗУВ тільки в частині використав.

4) Неправдою є, що в сумі 60 міліонів нестягненої складки нема належностей від українських селян, зате правдою є, що у львівськім, тернопільськім і станиславівськім воєвідстві сума нестягненої складки виносить на 1. грудня ц. р. 7 міліонів золотих, перевищуючи кількакратно суму невиплачених відшкодувань, що виносить тільки 1,250.000 золотих.

5) Неправдою є, що ПЗУВ грозить катастрофа, зате правдою є, що внаслідок значної пальности Заклад в цім році відчував деякі трудноші в стягненню залеглих складок. Одначе трудноші не були такі великі, бо не приневолили Заклад цілковито використати признану Закладові Банком Польським акредитиву у висоті 8 міліонів золотих.

6) Неправдою є, що супроти переведеної знижки оцінок, усталена Закладом вартість обезпечених будинків не відповідає дійсній вартості, зате правдою є, що знижку оцінок доконано для пристосування сум обезпечення до дійсних коштів відбудови, тому, що ці кошти значно впали в порівнанню з коштами в 1927 і 1928 р., прийнятими за підставу в оціночних нормах ПЗУВ. Знижка оцінок показалася конечною, бо не було би річю справедливою, щоби при спадку цін погорілець користав на пожежі, не говорячи вже про те, що надто великі відшкодування могли би стати заохотою до підпалів.

7) Неправдою є, що в р. 1932 збільшаться оплати української людности на користь ПЗУВ, зате правдою є, що ці оплати будуть радше зменшені, бо 10 процентова підвишка складок не відноситься до воєвідств, замешкалих українською людністю, а в звязку зі знижкою оцінок піде рівночасно знижка ґльобальної суми складок; крім того до реєстрів слідуючого року (1932) вйдуть звороти складок з титулу оціночних знижок, переведених цього року (1931).

З поважанням
Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.
Inspektor wojewódzki we Lwowie
(Підпис нечиткий.)

На допомогу „Просвіті“.

Заклик Комісії для допомоги Т-ву „Просвіта“ при Українській Акад. Громаді в ЧСР.

Комісія для допомоги Т-ву „Просвіта“ у Львові при Українській Академічній Громаді в Ч. С. Р., започаткувавши свою діяльність, подає до відома отсе:

Управа Української Академічної Громади, довідавшись із преси та від людей, що стоять близько до Т-ва „Просвіта“ та познайомившись з резолюціями, принятими всестудентською анкетою, скликаною Студентською Репрезентацією у Львові, рішила одноголосно закликати все українське студентство на чужині станути на допомогу Т-ву „Просвіта“ та приєднатись до резолюцій, ухвалених всестудентською анкетою у Львові.

Зокрема Управа УАГ рахує обовязковими до виконання для членів УАГ такі резолюції: 1) В цьому році всі українські студенти і студентки, які студіюють у Празі, стають членами Т-ва „Просвіта“. 2) Комісія для допомоги Т-ву „Просвіта“ при УАГ зорґанізує за допомогою своїх членів у місяцях грудень-січень акцію переведення внутрішньої позички Т-ву „Просвіта“ на терені Праги. 3) Всі члени УАГ використають спеціяльно святочні ферії для пропаґанди матеріяльної підтримки та притягнення нових членів до „Просвіти“. Управа УАГ закликає: 4) всі студентські орґанізації на чужині підписати внутрішню позичку Т-ву „Просвіта“ та перевести у себе на місцях таку позичку серед українського громадянства; 5) все українське еміґрантське громадянство занятись орґанізовано й масово справою допомоги Т-ву „Просвіта“ та підтримати заходи студентства в цій справі; 6) підтримати орґанізування читальні „Просвіта“ в Празі, що його в місяці листопаді ц. р. започаткувало студентство.

ЗА КОМІСІЮ:

Дмитро Равич в. р., голова. *Подригуля Іван* в. р., секретар.

—o—

На забезпечення румунської валюти.

ВІДЕНЬ. 29. XII. ПАТ. Повідомляють з Базеля: Як зачувати з міжнародніх фінансових кол, Франція рішилася дати Румунії позичку на забезпечення її валюти. Кредит буде вжитий тоді, коли вивіз збіжа стрінеться з труднощами і до Румунського Банку не будуть впливати девізи. Умова в цій справі підписана, кажуть, в Парижі покищо на три місяці.

Демонстрація в церкві.

БЕРЛІН. 29. XII. ПАТ. В Дорнав гурток комуністичних безбожників пробував розбити богослуження, що відбувалося в місцевій евангелицькій церкві. Поліція розігнала демонстрантів ґумовими палками. Демонстранти розбіглися, а погоня за ними була з причини гололедиці така утруднена, що нікого не могли арештувати.

—o—

Мекдональд про індійські події.

ЛЬОНДОН. 29. XII. ПАТ. Премієр Мекдональд мав розмову з представниками преси на тему ситуації в Індіях, стверджуючи, що вона грізна. У часі, коли уряд спільно з провідниками індійської опінії задумує признати значне поширення самостійности Індій, прихильники насильства і непорядку відпихають простягнену до них руку. Останні події, ствердив Мекдональд, випливають зі шкідливого руху, який свідомо приносить шкоду розвиткові Індій.

Міліони людей в Америці голодують.

ВАШИНГТОН. 29. XII. ПАТ. Секретар добровільної суспільної допомоги Гудсон заявив у сенатській комісії для справ безробіття, що міліонам людей у Зединених Державах грозить голод. На основі заяви голови жидівських добровільних орґанізацій в Шікаґо, в цьому місті є тепер 624.000 безробітних. Напротязі 1932 р. Зединені Держави повинні би видати 600 до 700 міліонів долярів на боротьбу з безробіттям.

—o—

Американська прихильність шкодить Німеччині.

БЕРЛІН. 29. XII. ПАТ. Вістка про становище урядових амриканських кол в справі скликання міжнародньої репараційної конференції викликала в німецькій пресі розчарування. Соціялістичний „Форвертс“ підкреслює, що Америка звертається до европейських держав тільки з добрими радами, ухиляючись все від активної інтервенції. Американці вмовляють в себе, що рішучою відмовою счеркнення воєнних довгів роблять Німеччині прислугу. В Німеччині тільки люди з діточою ментальністю в політичних справах можуть тішитися, коли Америка звернеться з неприязними словами проти Франції. В практиці такі демонстрації виходять все на шкоду німецького народу. Те саме торкається славного випаду сенатора Борага проти версайського договору. Одиноким конкретним наслідком його деклярації було утруднення можливости ревізії. Що нам з того, коли Бораг та інші говорять безнастанно, що Німеччині треба дарувати репараційні тягарі, а рівночасно додають, що про счеркнення або бодай зменшення французьких та анґлійських довгів нема бесіди. Практично це виходить тільки на зміцнення французького опору проти счеркнення відшкодувань.

Сіоністи проти Анґлії.

ВАРШАВА. 29. XII. Голова всесвітньої орґанізації сіоністів ревізіоністів і творець жидівського леґіону Жаботинський виголосив політичний реферат, в якому звернувся гостро проти анґлійської політики в Палестині, головно з причини недодержання деклярації Бальфура. Жаботинський заповів упадок британської імперії та висунув постулят згоди з арабами.

—o—

В індійському кітлі.

ПЕШАВАР. 29. XII. ПАТ. Ситуація в Пешаварі поправилась. Анґлійські війська відкликано з міста. Члени орґанізації „червоних сорочок“ пробували уладити два віча. Однак при розганянні народу прийшло до сутички з поліцією, наслідком чого 16 осіб ранено і 4 вбито. Арештовано 765 осіб, в самому Пешаварі 636 осіб.

—o—

З манджурського боєвища.

МОСКВА, 29. XII. ПАТ. Ситуація поблизу Чінчов представляється на основі повідомлень радянських кореспондентів дальше грізно. З одної сторони японський штаб переводить в цьому районі концентрацію своїх сил, з другої сторони китайці готовляться відбити японський наступ. В протияпонській акції запевнили свою співучасть майже всі китайські ґубернатори.

МОСКВА, 29. XII. ПАТ. Радянські кореспонденти повідомляють, що японські війська перейшли ріку Ляо і дійшли до місцевости Тан-Чуонте на північ від Інков.

Невдоволяюча відповідь Японії.

Уряд Зединених Держав дістав японську відповідь на представлення американського, анґлійського і французького амбасадора в Токіо. Американський уряд невдоволений японською відповідю тому, що Японія не згодилася приняти відповідні зобовязання і не зважаючи на представлення великодержав веде дальше боєві операції в Манджурії.

„Аншлюсовий“ страхопуд.

ВІДЕНЬ. 29. XII. ПАТ. „Вінер Таґблят“ повідомляє, що французькі урядові кола приписують велике значіння промові ґр. Бетлена, в якій заявився за господарським зближенням Мадярщини до Чехословаччини й Австрії. Виводи мадярського політика мають бути інавґурацією акції, що має на меті вести солідарну господарську політику в теперішніх границях згаданих держав. Французькі кола уважають майбутнє господарське порозуміння цих трьох держав забезпекою проти відновлення „аншлюсового“ руху

Розвязка справи воєнних довгів.

Предсідник фінансової комісії американського сенату Мек Фелден мав минулої неділі виклад крізь радіо. У своїх виводах він висунув новий плян розвязки справи воєнних довгів. Англія і Франція мали би відступити Зединеним Державам деякі свої кольонії, нпр. західно-індійські острови (Англія) і острів Мартініку (Франція), а зате Америка подарує їм воєнні довги.

Еренфест на волі.

З Лісбони повідомляють, що б. директора Австрійського Кред. Заведення д-ра Еренфеста випустили на волю. Він щодня мусить зголошуватися в поліції. поки не полагодять справи його видачі поліції.

ОСТАННІ ВІСТИ

РУМУНСЬКИЙ МІНІСТР У ВАРШАВІ.

8. січня приїздить до Варшави румунський міністр Гіка. Кажуть, що в справі репарацій.

ТРАФІКИ СКАСУЮТЬ.

1. І. входить у життя у Польщі розпорядок мін-ства скарбу на основі якого трафіки або пункти дет. продажі тютюневих виробів могтимуть заосмотрюватися в якійнебудь гуртівні. Досі кожна трафіка була приділена до районової гуртівні. Від 1. І. райони скасують. Зачувати, що мін-ство скарбу розглядає проект скасування трафік, щоби кожен купець, який викупив т. зв. акцизний патент, мав уже право детайлічної продажі тют. виробів. Тютюневий монополь обовязував би й далі.

ЗЛ. ДЕРЖАВИ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЇ.

НЮЙОРК. 29. XII. ПАТ. „Нюйорк Таймс" повідомляє, що після конференції, в якій взяли участь Гувер, Стімсон і Мілс, думають у деяких колах, що неприхильне становище конгресу не перешкодить постановити урядові, щоби Зл. Держави взяли участь у реп. конференції, коли уряд признає це належною гарантією охорони ам. інтересів. Коли конференція обмежиться до репарацій, можливе. що Зл. Держави заступатиме неоф. обсерватор, колиж би конференція мала ширші завдання і перемінилася в заг.-господарську, правдоподібне є, що розглядатимуть питання, чи не вислати би урядового представника.

Конференція у Льозанні?

ЛЬОНДОН. 29. XII. ПАТ. Тут думають, що конфер. в справі відшкодувань буде в Льозанні, а не в Гаазі, з огляду на сесію Ради Ліґи та на роззбройну конференцію, яка відбудеться у Женеві. Конференція в справі відшкодувань відбудеться між 18—20 січня.

Заступник Зл. Держав на роззбройну конференцію.

ВАШИНГТОН. 29. XII. ПАТ. Норман Дейвіс б. держ. підсекретар іменуваний членом делеґації Зл. Держав на роззбройну конференцію.

ПІСЛЯ ВИКРИТТЯ „ЗАМАХУ" В МОСКВІ.

ПРАГА. 29. XII. ПАТ. Згідно з офіц. комунікатом мін-ства закорд. справ секр. чсл. амбасади в Москві Ванек зізнав, що, щоправда стрічався кілька разів із Гідицьким, який денунціонував його в ДПУ, одначе не вдержував із ним ближчих взаємин. Ґідицький це той сам, що вмішав був у підозрілу аферу канц. службовця в чсл. посольстві в Москві та хотів його втягнути до прив. хати й видістати від нього ріжні вістки, які евент. скомпромітували би більшовицьке представництво. Те саме плянував Гідицький і тепер, а цілу свою денунціяцію лише заінсценізував. Чсл. офіціяльний комунікат висловлює жаль, що офіц. більшовицька прес. агенція надто скоро та в непрактикований спосіб роздула цілу справу.

СПОРТ.

Катовиці. Канада-Польща 1:0 (0:0, 0:0, 1:0).

——o——

Біржа.

Збіжа.

Пшениця двірська 24·25—24·75 пшениця селянська 22·00—22·50 жито галицьке 25·25—25·50 ячмінь галицький броварняний 19·00—21·00, ячмінь на мливо 15·25—15·75 ячмінь пастівний 00·00—00·00 овес галицький 21·50—22·00, кукурудза румунська 20·00—20·50, бараболя промислова 3·00—3·25, фасоля біла 18·50—20·50 фасоля кольорова 00·00—00·00, фасоля краса 27·00—28·00, горох пів-Вікторія 30·00—32·00, горох пільний 26·00—27·00, бобик 22·00—23·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 18·00—19·50, сіно солодке краєве прасоване 9·00—10·00, солома прасована 4·50—5·00, гречка 17·50—18·00, льон 36·00—38·00, дубінь синій 32·00—34·00, ріпак 29·00—30·00, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 13·50—13·75 отруби пшеничні 11·75—12·00, крупи гречані 34·00—36·00 пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 00·00—00·00, пенцак 00·00—00·00, просо краєве 19·00—19·50 макухи льняні 25·00—26·00, мак синій 80·00—90·00, мак синий 000·00—000·00 конюшина червона 170·00—180·00.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Підсоння і психіха.

Чи існує денебудь на світі більш химерне підсоння, як у нас, у Галичині?! Приготуються люди на зиму, загати пороблять, дров придбають, кожухи полатають, бувало навіть нові куплять — а тут повіяв вітер з півдня і ні сліду з зими. То знову навпаки: Радіють люди, що минули зимові місяці, що в календарях стоїть чорне на білім, що весна, а повіє від сокальського кордону і вже всюди сніги, морози, завії... Осінь і літо не остаються позаду. Часом так поміняються ролями, що не знати, котре з них літо, а котре осінь.

Не помагають пророцтва столітнього календаря і кількадесятьлітніх укладчиків, не помагає метереольоґічна стація, чи інший пасіянс, поминяється ревматичне коліно і краєвого виробу барометер, одним словом — ніяким способом не можна виміркувати, що буде за погода, не кажу вже за тиждень, але за один день.

Таке химерне підсоння мусіло вплинути і на психіку мешканців Галицької Землі. Ясна річ, що на автохтонів вплинуло воно в далеко більшій мірі, як на напливовий елемент і тому на українців цей вплив більше слідний. Жиди і поляки хоч і виказують подібні прикмети, але далеко не в таких імпозантних розмірах. Не мали ще часу пристосуватися до підсоння.

Дивує мене, коли люди дивуються, що хтось зміняється за один місяць, за один тиждень, а більш „чуткий" навіть за один день.

— Біійтесь Бога — нарікають — минулого тижня розпинався за гетьманством, а нині є його стаття в „Червоних Манівцях".

— Підсоння, голубчику. Проклясте підсоння.

Дехто зрозуміє, а дехто ніяк не може.

— Цеж свинство! — обурюється і... за два дні змінює сам орієнтацію.

Або здибаються два знайомі, які не бачилися місяць.

— Щож там? Колиж ваші більшовики вже прийдуть?!

— Які мої?

— Та хіба не мої. Адже я знаю добре ваші переконання.

— Дуже слабо знаєте. Я саме записався до „Католицького Союзу".

— Коли?

— Го-го-го! Буде вже зо два тижні.

Не дають мені цілої ґазети на фейлетон і тому мушу перервати реєстрацію фактів та відтворювання розмов.

Скажу лиш одно:

Нехай ніхто не дивується скокам, пурцлям і тим подібним політичним перевертам мешканців нашої країни. Нехай ніхто не бере за зле знайомим, коли вони „ні сіло ні пало" починають якісь фокуси. Нехай врешті і собі ніхто не дивується, коли почує раптовну зміну поглядів.

Все це наслідки тисячлітнього перебування серед химерних атмосферичних обставин, яким на імя: галицьке підсоння.

Галактіон Чіпка.

ЯП. ЛІТАК БОМБАРДУЄ.

ТОКІО. 29. XII. ПАТ. Японський літак збомбардував китайський відділ біля Пан-Шан. Китайці після короткого спротиву уступили, а японці зайняли Пан-Шан.

——o——

Берестейський процес.

(47-ий день.)

Сьогодні промовляв оборонець Мастка — адв. *Барціковський.* У другій половині промови висловив він цікавий погляд на диктатуру, саме, що може вона існувати поруч іншої влади, а навіть, що вона можлива без особи самого диктатора.

Промови оборонців затягнуться до 31. ц. м., прокураторські репліки день-два, від 8. січня 1932 р. суд віддасть голос обвинуваченим. Після поголосок обв. Вітос говоритиме два дні, Ліберман теж, інші обвинувачені говоритимуть кількома словами. Біля 10. січня закінчиться розправа, трибунал відбуде тижневу нараду, 15—20 січня проголосять присуд із мотивами.

——o——

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 792—?

— **Фортепяновий вечір** українських композиторів (Козицький, Лисько, М. Колесса, Ревуцький) у виконанні Галі Левицької, який улаштовує Мистецьке Обєднання „ЗУМО" в малій салі Музичного Товариства ім. Лисенка, Шашкевича 5/II. в 8. год. веч., відбудеться в **четвер 31. грудня,** а не в середу 30. грудня. 1115

— **Пригадка в справі допомоги безробітним і вбогим.** По думці засад, проголошених „Українським Комітетом Допомоги безробітним і вбогим", всі громадяни мають обовязок при готівкових жертвах від постійних прибутків складати постійну жертву у висоті ½% місячно. Пригадуємо цю постанову і прохаємо всі ті особи, які мають постійну платню зложити в хосен безробітних вже 1. січня 1932 р. ½% платні. Найкраще, щоби урядовці одної установи зложили жертву безробітним на спільному виказі і опісля разом з виказом передали її Комітетові Допомоги безробітним. Домівка Епархіяльного Українського Комітету Допомоги безробітним і вбогим міститься у Львові при вул. Кілінського 3 І. пов. Урядові години від 9—12. щоденно, крім неділі і свят. За Епархіяльний Український Комітет Допомоги безробітним і вбогим: † Іван, Епископ Помічник, голова, Волод. Кузьмович, за секретаря.

— **Щоденника „Час" не ліквідують.** У звязку з вчорашньою заміткою про намірену ліквідацію львівського щоденника „Час" дістаємо від його Редакції вияснення, з якого виходить, що чергове число „Часу" не появилось учора (понеділок) з технічних причин і у звязку з переводженою реформою щоденника. Видавці не тільки не думають ліквідувати цього щоденника, але навпаки вводять до нього реформи, що заповіджене і в 93-ому числі, яке появилось з датою 30. грудня 1931. Таким чином „Час" буде появлятись і в 1932 р. Крім нього появиться у Львові 1. січня 1932 р. ще один щоденник, а саме „Новий Час", що досі виходив тричі в тиждень. Отже будемо мати у Львові аж три українські щоденники.

— **Справа інж. Кобилянського.** Ми вже недавно повідомили, що на Волині арештувала поліція інспектора РСУК. Кобилянського під замітом... зловживань у кооперативі Уіздець на Дубенщині — „Впертість". Як зачуваємо, справою арештованого, що досі перебуває у слідчій тюрмі, піклується адвокат Багриновський з Рівного.

— **Добрий фабрикант чоколяди** у Львові при вул. Дівочій примушував свої робітниці, щоби ставали його любками, а котра робітниця не погоджувалася на „кохання за гроші" — викидав її з праці. Справою піклується поліція, бо робітниці зробили донос.

— **З краєвої хроніки.** У Ляндестрой, калуського повіту, пожежа знищила 7 хат і 11 інших будинків. — В Ясіню, калуського повіту, вломники забрали з дому Ґріндоли громадську касу з 1150 зол. — Під замітом комуністичної пропаганди арештувала дрогобицька поліція Володимира Олексинського. — На віз Лахмана з Гологір, золочівського повіту, наїхав трамвайний віз „5" у Львові. Лахмана відвезли до лічниці. — У Сихові впав до котла з гарячою водою 20-літній Вол. Головацький. — У Львові занедужав на вулиці Ст. Марущак із Бережан; його відвезли до лічниці. — 1119 зол. податку хотів платити львівський урядовець Нусбавм; щойно тоді зауважив, що гроші „зникли". — Під замітом розбиття каси міської львівської різні арештувала поліція Йонаса Ґабля та А. Голубка.

— **Поїзд Тернопіль-Львів.** Дирекція залізниці у Львові повідомляє, що від 1. січня 1932 р. 230 поїзд, який їздив на шляху Тернопіль-Золочів (виїзд із Тернополя 14.11 год. і приїзд до Золочева 16.02 год.), їздитиме теж до Львова з відїздом зі Золочева в 16.07, приїздом до Львова 18.43.

— **Гаракірі львівського ремісника.** З нещасливого кохання намагався скінчити самогубством молодий робітник масарні при вул. Корнякта Михайло Цюра, літ 21. З пробитим животом способом „гаракірі" відвезло його ратункове поготівля до лічниці.

— **З луцької „Просвіти".** 17. грудня відбулися ширші сходини членів „Просвіти", — мешканців Луцька, — з метою обміркувати працю на зимові місяці. На сходини прийшло до 60 осіб; це виявило, що інтеліґенція Луцька в більшості згуртована біля „Просвіти". — 20. грудня відбулася повітова нарада представників сільських філій. Приїхало 150 осіб. Промовляли: голова „Просвіти" п. Петриківський — про загальний напрямок освітної праці; голова культурно-освітної секції Осташевський — про форми ...

ня нової діяльної людини; член ради Ів. Бондарук — про фінансові справи. Після наради присутні відспівали „Заповіт“.

— **З усієї Польщі.** Під Новим Тарґом впав до рова автобус із 8-и подорожними: 4 вбиті, 2 особи ранні. — У Загранську, келецького повіту, пожежа знищила державний тартак; шкоди до 150.000. — У Свиневі, берестейського пов., повбивав хтось цілу сімю Каролюків. Арештували під замітом злочину Степана та Олекс. Кравчуків і Михайла Дудара. Вони признались, що зробили це з помсти за донос лісничого Каролюка. Станують перед наглим судом. — Варшавський пекар Осип Яблонський задусив жінку та підпалив мешкання; пожежу вгасили сусіди, злочинець у тюрмі. — Господиня капітана Ш. у Люблині 28-літня Олена Соколовська отруїлася світильним газом, коли він виповів їй службу.

— **По широкому світі.** У Найбургу в Саксонії чотири ученики ограбили вчителя; арештували їх у ресторані. — На мілинах балтійського моря осіли лотишські ушкоджені кораблі, „Лівонія“ і „Евеморт“. Залога врятована. — На шляху Гоф-Ляйпціґ на зупинці Кірітш особовий поїзд заїхав на вантажні ваґони та вискочив з рейок; 5 важко, багато легко ранених. — Скінчив самогубством відомий мадярський маляр Олександер Рамсей. — В Альмерії (Андалюзія) проголосили загальний страйк. Військо зайняло важніші будинки міста. — Під Мантуєю зударилося авто з поїздом; 4 особи загинули, 4 важко ранені — у лічниці. — 3 зол. 15 сот. коштує літра шампана у Франції.

— **За привернення жіночости — жіноцтву.** Відомий нім. фільософ, гр. Кейзерлінґ став проповідником нової орґанізації громадянства. Думає він, що людство врятується лише поворотом до матріярхату. Кейзерлінґ висловився, що матріярхат це протиставлення фемінізмові та лише він приверне жіноцтву — жіночість. Від фемінізму найбільше лиха в Німеччині, Зединених Державах, Франції та Південній Америці. Ці свої погляди висловив Кейзерлінґ у книзі „Південно-американські думки“, яка вийде на початку 1932 р.

— **За жіноче вбрання.** Ціла Англія зацікавилася промовою судді Кардія, який скартав і напятнував анґлійське жіноцтво за марнування грошей. Суддя станув на боці журналіста Франкава, який відмовився заплатити високий рахунок за довги своєї дружини одній кравецькій робітні. Суддя Карді відкинув скаргу кравецької робітні з увагою, що чоловікові належиться від суду оборона перед „ножем власної жінки“. Англійські жінки образилися промовою судді та зробили підсумки, скільки грошей марнують на свій одяг багаті мужчини. Порівнали двох мужчин. Один, відомий купець, має завжди лише два вбрання ціною найвище 150 золотих і дорогі черевики за 200 зол. Другий, льорд, викидає на вбрання гроші не гірше від жіночок... Має 100 убрань, футро за тисячу долярів, 6 фраків, 8 убрань до гольфа, 10 до кінної їзди (кожне за 7.000 зол.), 40 светерів, 24 пари обуви, 12 капелюхів, кількасот штук кожного роду білля, кількасот краваток... Цей „геній викидання грошей“ винайшов щіточки до зубів ціною 40 зол. від штуки та купив цілий запас, який був у крамниці...

— **Побіда ляльки на Радянщині.** Кілька літ дітям на Радянщині не можна було бавитися лялькою, бо влада визнала її „буржуазним пережитком“, пропаґандистом контрреволюції... Дітям давали революційні забавки, але вони їх відкидали геть, домагаючись ляльок... Зібралася окрема нарада, розглянула домагання дітей та проголосила дозвіл на привернення дітям улюблених ляльок. Лялька, а скоріше дитина побідила... Душу дорослого можна пригнути, залякати, перекупити... Але діточа душа не признає „наказу розуму“, вона слухає голосу серця... У вітринах крамниць Радянщини появилися ляльки. Колиби більшовики припинили на хвилину свої шаління, то й вони побачилиб, що майбутнє належить не їм, а дітям...

— **Дивогляди англійського законодавства.** До сьогодні обовязуючу силу мають в Анґлії такі звичаєві права: — Коли мужчина одружився з жінкою, що мала довги, але брав її з рук пароха прибрану лише в одну сорочку (дослівно!), необовязаний до сплачення її довгів. — Кару смерти дарують засудженому на смерть, коли яканебудь жінка вибере його на свого чоловіка та скаже це тоді, коли його ведуть на смерть. — Тіло довжника теж після смерти може бути в тюрмі. — Кревні з другого покоління не можуть вінчатися з собою. Кревним з першого покоління вільно входити в подружжя без перешкод. — Власники ослів мусять обтинати ослам уха, щоби не лякали ними коней. — Всі ці приписи зперед 100 літ важні до сьогодні, хіба лише „на злість“... поступові 20-го століття...

— **Виділ філії „Просвіти“ ім. Шевченка у Львові** почувається до милого обовязку подякувати всім, що своєю активною участю у концерті „Просвіти“ в дні 22-го грудня ц. р. причинилися до великого його морального успіху. Зокрема дякує вп. інж. М. Тзоридлові за глибоко продуману й річеву святочну промову, диріґентам хорів: вп. пп. В. Осташевському, В. Жолкевичеві і Т. Купчинському, диріґ. орхестри вп. В. Панасюкові та провідникові „Хмаролому“ за солідну й мистецьку підготовку своїх тонок.

—o—

З судової салі.

ВІДГУКИ „ПАЦИФІКАЦІЇ“.

У вівторок 29. грудня відбулася перед окружним карним судом у Львові розправа проти лікаря д-ра Богдана Макарушки, який підчас „пацифікації“ їздив по підльвівських селах разом з канадійським д-ром Деем та давав на місці лікарську поміч потребуючим. Обвинуваченого звільнено від вини і кари. Боронив адв. д-р В. Старосольський.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

М. Куцій: ДІТИ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ. Причинок студій над розвитком дитини. Ст. 64. Станиславів, 1932 р. Накладом автора.

Д-р О. Кобринський: ІСТОРІЯ СТАРИННОГО СХОДУ. Яворів, 1931. Накладом „Громади“ у Львові.

С. Юнацький: НОВИЙ ВЕРТЕП. Стор. 16. Рогатин. Накладом В-ва „Сині Дзвіночки“, 1931.

Ґурґула Юрій: ОКРЕМИЙ ВИПАДОК ЦИКЛЬОЇДАЛЬНИХ КРИВИХ. СЛИМАКУВАТА ЛІНІЯ. Львів. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка.

ЖУРНАЛИ.

ХЛІБОРОБСЬКИЙ ШЛЯХ. Львів. Січень 1932.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ, місячник. Рік VII. Відень, листопад—грудень 1931. Ч. 11—12.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, двотижневий орґан „Сільського Господаря“. Рік XVII. Ч. 24 15. грудня 1931.

ВОГНІ, часопис для української молоді. Р. І. Ч. 9. Грудень 1931.

КООПЕРАТИВНІ ВІСТІ, економічно-кооперативний двотижневик. Р. І. Ч. 19. 15. грудня 1931.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 29. XII. п. р. за масло експортове та десерове пріма 3·40 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1·10 зол., копу яєць 5·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр:

Четвер 31. грудня в год. 7.30 веч. „Богема“.

Субота 2. січня в год. 7.30 вечором „Кармен“.

Неділя 3. січня в год. 7.30 вечором „Галька“.

Вівторок 5. січня в год. 7.30 веч. „Аїда“.

Театр Ріжнородностей:

Середа 30. грудня в годині 8 вечором „Граємо оперетку“.

Четвер 31. грудня в годині 8 вечором „Граємо оперетку“.

Четвер 31. грудня в годині 11 в ночі „Ах, ця ніч!“ ревія в 2-х частях із участю цілої трупи.

Пятниця 1. січня в год. 3.30 попол. „Гранд-Готель“.

Пятниця 1. січня в годині 8 вечором „Граємо оперетку“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Облава в Парижі“ (Альб. Прежан).

КАСІНО: „За кратками“ (Льорель і Гарді), комедія в 10 діях.

КОПЕРНИК: „Пат і Паташон на зальотах“ і Гарольд Льойд.

ЛЕВ: „Марацу“ (екзотична фільма).

МАРУСЕНЬКА: „Пат і Паташон на зальотах“ і Гарольд Льойд.

МІРАЖ: „Він або я“ з Гарі Пілем“.

ОАЗА: „Співак гір“.

ПАН: „Король прошаків“.

ПАЛЯС: „Під кураделею“ (Власта Буріян).

ПАСАЖ: Звукова фільма „Сеньор Амерікано“ (Кен Мейнард) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Бруковий метелик“.

СОНЦЕ: „Озеро кохання“.

СТИЛЕВЕ: „Атлянтик“.

УТІХА: „Пат і Паташон у Люна-Парку“.

ХИМЕРА: „Особиста секретарка“ та звуковий додаток „Мікі“.

—o—

Програма радіо.

Пятниця, 1 січня 1932.

Ляйпціґ (259,3) 11.00 „Людина та її доля“. **Льондон** (356,3) 21.45 Ревізія. **Гельсінґфорс** (368,1) 13.30 Концерт. **Гамбурґ** (372,2) 16.00 Танкова музика. **Букарешт** (394,2) 19.30 „Румунська опера“. **Берлін** (419) 14.30 Концерт. **Рим** (441,2) 21.00 Народня музика. **Лянґенберґ** (472,4) 15.20 „Моя батьківщина“. **Мілано** (500,8) 21.20 Концерт. **Брюселя** (508,5) 18.00 Танкова музика. **Відень** (516,4) 20.25 „У нових звуковиків“. **Рига** (524,5) 21.00 Оперетка. **Мінхен** (532,9) 19.05 „Хто чує?“ **Будапешт** (550,5) 18.00 Циганська музика. **Осльо** (1083) 20.00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 31. грудня 1931.

Львів (380,7) 11.45 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Про погоду дня. 15.05 Грошева біржа. 15.50 Для молоді. 16.20 Навчання французької мови. 17.10 „Новорічні ворожби“. 17.35 Концерт. 18.50 Всячина. 19.15 Листування. 19.25 „Господарський 1931 р.“ 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 „За кулісами всесвіту“. 20.15 Концерт. 22.20 Поліційна оповістка. 24.05 „Суд над крізою“. 1.00 Танкова музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.